

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

22 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență :

Președinte – Toma Nadejda,

Judecători – Timofți Vladimir, Țurcan Anatolie, Cobzac Elena, Guzun Ion,

a judecat în ședință, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către avocatul Iachimciuc Alexandru în numele inculpatului Bîtu Victor, prin care solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021, în cauza penală privindu-l pe

Bîtu Victor XXXXX, născut la XXXXX, originar și domiciliat în XXXXX.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. 22.06.2016 – 19.02.2019 (prima instanță);
2. 20.03.2019 – 02.02.2021 (instanța de apel);
3. 09.04.2021 – 22.06.2021 (instanța de recurs ordinar).

Asupra recursului ordinar în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Hâncești /sediul central/ din 19 februarie 2019, Bîtu Victor a fost achitat de sub învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (1) lit. b), c) Cod penal, pe motiv că, fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

S-a respins ca neîntemeiată plângerea avocatului Șura Mihai privind declararea nulității ordonanței de recunoaștere a lui Bîtu Victor în calitate de bănuț, ordonanța de punere sub învinuire și rechizitoriu.

1.1 Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, de către organul de urmărire penală Bîtu Victor este învinuit de faptul că, în anul 2006, data și ora exactă de către organul de urmărire penală nefiind stabilită, acționând cu intenție directă și urmărind scopul exploatării prin muncă a persoanei, prin înșelăciune, manifestată prin promisiunea de angajare la lucru bine plătit la stâna sa din XXXXX și prin abuz de poziție de vulnerabilitate, manifestată prin situația precară din punct de vedere al supraviețuirii sociale rezultată din lipsa surselor de venit, l-a recrutat pe cetățeanul Republicii Moldova, locuitor a XXXXX Bordianu Pavel, cu consimțământul acestuia, ulterior organizându-i transportarea la domiciliu,

adăpostindu-l pe teritoriul stânei sale. În așa mod victima Bordianu Pavel, aflându-se pe teritoriul stânei ce aparține lui Bîtu Victor în condițiile menționate, care determinau situația sa precară, fără surse de existență a fost supus exploatării forțate prin muncă, de către Bîtu Victor, cu aplicarea constrângerii psihice și fizice.

Astfel, victima a fost exploatată prin muncă până în luna decembrie a anului 2014, după care i-a fost permisă plecarea de pe teritoriul stânei.

Astfel, acțiunile lui Bîtu Victor au fost încadrate către organul de urmărire penală în baza art. 165 alin. (1) lit. b), c) Cod penal, după indicii calificativi – „*trafic de ființe, adică recrutarea, transportarea, transferul unei persoane cu consimțământul acesteia, în scop de exploatare prin muncă sau servicii forțate săvârșită prin înșelăciune și abuz de poziție de vulnerabilitate*”.

2. Sentința primei instanțe a fost atacată cu apel de către procurorul în Procuratura Hîncești, Clevadî Grigore, solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care a-l recunoaște vinovat pe Bîtu Victor de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (1), lit. b), c) Cod penal, și a-i stabili pedeapsa în formă de închisoare, pe un termen de 8 ani, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a exercita activități în domeniul plasării în câmpul muncii, pe un termen de 5 ani, încasarea din contul inculpatului Bîtu Victor a cheltuielilor judiciare în sumă de 1 187 lei, pentru efectuarea expertizelor judiciare, invocând că, instanța de judecată nu a apreciat fiecare probă separat din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, și anume, în hotărârea adoptată pe caz nejustificat nu s-a făcut nici o referire la ancheta socială din 29.09.2015, a lui Bordianu Pavel, prin care se confirmă că ultimul face parte din familie social vulnerabilă, la raportul nr. 446a-2015 de expertiză psihiatrico-legală ambulatorie a lui Bordianu Pavel, conform căruia s-a constatat că, ultimul prezintă consecințe ale traumei psihologice, în rezultatul acțiunilor de violență prin abuzul fizic, redate prin devalorizarea și umilirea personalității sale, lezarea propriei demnități, inducerea complexelor și sentimentului de vină, înșelăciune etc. Tabloul clinic psihologic este în corelație cu alegațiile lui Bordianu Pavel despre acțiunea actelor de violență și la procesul-verbal de cercetare a locuinței amplasată pe teritoriul stânei, unde a domiciliat partea vătămată Bordianu Pavel din 09.02.2016, în cursul cercetării judecătorești, partea vătămată a prezentat o altă succesiune a faptelor, aceste noi declarații urmează a fi apreciate critic de către instanța de apel și să nu fie puse la baza deciziei, deoarece acestea se combat prin declarațiile lui făcute inițial, ale martorilor și alte probe acumulate în cadrul urmăririi penale și cercetate în cadrul cercetării judecătorești și sunt date cu scopul de a duce instanța în eroare și a favoriza inculpatul de a evita răspunderea penală, chiar și în cadrul urmăririi penale, partea vătămată nu era stabilă la capitolul activităților desfășurate de ea la stâna inculpatului, depunând o cerere la poliție, precum că în anul 2015, la audierea sa în calitate de parte vătămată a spus minciuni, ulterior, a declarat organului de urmărire penală că, a depus această cerere din motiv că inculpatul i-a promis că se va achita cu el, dar l-a mințit, prima dată

când a fost audiat în calitate de parte vătămată a spus doar adevărul, la moment are pretenții materiale față de inculpat, pe care le va înainta în instanța de judecată; natura relației victimă Bordianu Pavel – traficant Bîtu Victor, este un indicator important, care ajută la evaluarea condiției victimei și gradului de încredere acordat ultimului, schimbarea declarațiilor de către partea vătămată Bordianu Pavel, se datorează instabilității personalității acesteia și poziției înalte de vulnerabilitate, vina inculpatului Bîtu Victor, se dovedește pe deplin, necătând la motivele invocate de acesta de nevinovăția sa, a fost dovedit pe deplin că, inculpatul Bîtu Victor, l-a recrutat pe Bordianu Pavel, propunându-i să câștige bani pentru existență, în ședință, prin probele examinate s-a confirmat că starea de vulnerabilitate a victimei era cunoscută inculpatului, fapt probat prin declarațiile victimei, ale inculpatului, care a recunoscut starea de vulnerabilitate a părții vătămate Bordianu Pavel, și a declarat că l-a primit la stână din dorința de a-l ajuta, știind că duce un mod de viață foarte greu, astfel, inculpatul Bîtu Victor, a profitat de poziția de vulnerabilitate a victimei Bordianu Pavel, confirmat prin faptul că acesta cunoștea situația socială și financiară grea a părții vătămate, că nu este angajat în câmpul muncii și că nu are mijloace financiare nici pentru existență; după inițierea investigațiilor pe caz, inculpatul și-a schimbat atitudinea față de Bordianu Pavel, doar după ce a conștientizat caracterul consecințelor acțiunilor infracționale, a achitat amenda penală a soției părții vătămate, acesta fiind un motiv suplimentar datorită căruia partea vătămată a fost înșelată să activeze la stâna inculpatului, l-a ajutat la perfectarea actului de identitate, prin urmare și-a realizat promisiunile date la momentul recrutării, profilul părții vătămate Bordianu Pavel, corespunde parametrilor stipulate pentru identificarea unei persoane vulnerabile, din probatoriul administrat la etapa urmăririi penale și confirmat în cadrul cercetării judecătorești, rezultă cu certitudine că Bordianu Pavel, la ziua recrutării sale de către inculpatul Bîtu Victor, în scop de exploatare prin muncă la stâna ce aparținea ultimului, se confrunța cu grave probleme financiare și sociale, deși ulterior a fost obținut consimțământul părții vătămate Bordianu Pavel, de a fi exploatat prin muncă, acesta este viciat și nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului, consimțământul victimei traficului de ființe umane nu poate fi exprimat liber, consimțământul liber poate fi exprimat numai în situația în care persoana nu este influențată prin abuz de poziția de vulnerabilitate, este dovedit indubitabil abuzul de vulnerabilitate, deoarece victima a fost recrutată de către inculpat, care cunoștea despre starea de vulnerabilitate a părții vătămate, de starea ei financiară precară, fapt dovedit prin ancheta socială a victimei, inculpatul a abuzat de lipsa surselor de existență a victimei, creându-i iluzia liberei decizii; inculpatul nu a aplicat constrângerea la etapa de recrutare sau transportare, dar înșelăciunea, Bîtu Victor, nu a mințit privind sfera de muncă, deoarece avea nevoie de oameni cu anumite deprinderi de muncă, dar a „înflorit” descrierea condițiilor de muncă și trai, mărimea salariului, așa încât să-l ademenească pe Bordianu Pavel, cu perspectiva angajării în câmpul muncii, în procesul recrutării nu a spus că durata zilei de muncă va fi de peste 8 ore, că va fi nevoit să lucreze fără zile de odihnă și alte detalii mai

puțin atractive despre viitorul loc de muncă și de trai, în cadrul cercetării judecătorești și-au găsit confirmare și alte elemente ale laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 165 Cod penal, comisă de către inculpatul Bîtu Victor, și anume acțiuni de organizare în vederea transportării victimei la locul de destinație pentru exploatarea prin muncă, din probatoriul administrat s-a confirmat și elementul de adăpostire a victimei, inculpatul deținând controlul asupra victimei, nu poate fi reținută versiunea inculpatului că învinuirea imputată este rezultatul preexistenței unui conflict între ex-primarul satului și inculpat, or, acțiunile de recrutare, transportare și adăpostire a lui Bordianu Pavel, în scopul exploatarei prin muncă au fost întreprinse de Bîtu Victor, doar din propria lui inițiativă, declarațiile martorilor nu au nici o tangență cu conflictul pretins a fi existat între ex-primarul Șova Sergiu și inculpatul Bîtu Victor.

3. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021, s-a admis apelul procurorului, s-a casat total sentința și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Bîtu Victor a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (1) Cod penal, fiindu-i aplicată pedeapsa de 4 ani închisoare, în conformitate cu art. 90 Cod penal, s-a suspendat condiționat executarea pedepsei pe un termen de probațiune de 4 ani.

3.1 Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, inculpatul Bîtu Victor în anul 2006, data și ora exactă de către organul de urmărire penală nefiind stabilită, acționând cu intenție directă și urmărind scopul obținerii muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, manifestată prin promisiunea de angajare la lucru bine plătit la stâna sa din satul Crasnoarmeiscoe, raionul Hâncești, la supus pe Bordianu Pavel muncii forțate, până în luna decembrie a anului 2014, după care i-a fost permisă plecarea de pe teritoriul stânei.

Astfel, prin acțiunile sale intenționate inculpatul Bîtu Victor a comis infracțiunea prevăzută de art. 168 alin. (1) Cod penal, individualizată prin „*obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, dacă această acțiune nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale traficului de copii*”.

În continuare, instanța de apel a menționat că, prima instanță a stabilit incorect starea de fapt, care nu corespunde probelor din dosar, care au fost apreciate incorect, ajungând eronat la concluzia de achitare a lui Bîtu Victor, pe motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (1), lit. b), c) Cod penal, având în vedere aprecierea eronată dată de către instanța de fond probatoriului administrat la caz, cât și interpretarea eronată a stării de fapt constatate pe parcursul cercetării judecătorești, instanța de fond la adoptarea sentinței, a neglijat prevederile art. 101 alin. (1), art. 384 alin. (3), art. 385 alin. (1) Cod de procedură penală.

Instanța de apel a mai conchis că, vinovăția lui Bîtu Victor de comiterea faptei prevăzute de art. 168 alin. (1) Cod penal, este dovedită prin următoarele probe administrate, cercetate în instanța de fond și verificate în ședința instanței de apel, și

anume:

- declarațiile părții vătămate Bordianu Pavel;
- declarațiile martorului Bordianu Nina;
- declarațiile martorului Bordian Vera;
- declarațiile martorului Bordianu Alexei;
- declarațiile martorului Bordianu Petru;
- declarațiile martorului Malai Ion;
- declarațiile martorului Călugăreanu Vasile;
- procesul-verbal privind consemnarea celor constatate din 05.05.2015;
- cererea depusă de către Șova Sergiu din 14.05.2015;
- certificatul nr. 134 din 29.04.2015, eliberat de Primarul comunei XXXXX, prin care se confirmă faptul că Bîtu Victor se ocupă cu creșterea bovinelor, păsărilor, pe teritoriul fostei ferme de păsări a SRL „Geatmal”;
- ancheta socială din 29.09.2015, efectuată în privința lui Bordianu Pavel, prin care se confirmă că ultimul face parte dintr-o familie social vulnerabilă;
- procesul-verbal de cercetare la fața locului din 09.02.2016;
- raportul de expertiză psihiatrico-legală ambulatorie nr. 446a-2016, în privința lui Bordianu Pavel, conform căruia s-a constatat că ultimul prezintă consecințe ale traumei psihologice, în rezultatul acțiunilor de violență prin abuzul fizic, redate prin devalorizarea și umilirea personalității sale, lezarea propriei demnități, inducerea complexelor și sentimentului de vină, înșelăciune. Tabloul clinic psihologic este în corelație cu alegațiile lui Bordianu Pavel, despre acțiunea actelor de violență.

Astfel, instanța de apel ținând cont de prevederile art. 27, art. 99 – art. 101 Cod de procedură penală, cercetând sub toate aspectele probele administrate, verificându-le minuțios, prin prisma admisibilității, pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, a conchis că din probele administrate la materialele dosarului rezultă vinovăția inculpatului Bîtu Victor de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (1) Cod penal, individualizată prin „obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, dacă această acțiune nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale traficului de copii”.

În continuare, instanța de apel a indicat că prima instanță a dat prioritate declarațiilor făcute de către partea vătămată Bordianu Pavel, cât și de către martorii Bordianu Nina și Bordian Vera, depuse în cadrul ședinței judiciare, fără a lua în considerație caracterul contradictoriu al acestor declarații, față de declarațiile depuse în cadrul urmăririi penale de către aceștia din urmă, mai mult ca atât, instanța de apel a reiterat că, de fapt, martorul Bordianu Nina fiind audiată în ședința instanței de apel suplimentar, a menționat că nu susține declarațiile depuse în cadrul urmăririi penale, cât și în cadrul cercetării judecătorești în instanța de fond, relatând cu totul alte circumstanțe decât cele menționate anterior, astfel, instanța de apel a notat că, modificarea declarațiilor atât ale părții vătămate Bordianu Pavel, cât și ale martorului Bordianu Nina, constituie o metodă de apărare a inculpatului, în vederea influenței,

și eludării de la răspunderea penală, în contextul în care pe parcursul cercetării judiciare s-a adeverit cu certitudine existența unei legături dependente strânse între inculpatul Bîtu Victor și partea vătămată Bordianu Pavel dar și martorul Bordianu Nina cât și alți martori audiați în cadrul acestei cauze penale.

Instanța de apel a mai indicat că, conform declarațiilor depuse de către pătimitul Bordianu Pavel în ședința instanței de fond, ultimul a comunicat că, a lucrat la Bîtu Victor din anul 2006, până în anul 2014, hrănea animalele, dormea la fermă, iar pe această perioadă a primit salariul de 5 – 6 ori, tot Bîtu Victor i-a luat pașaportul și livretul militar pentru a-i perfecta buletin de identitate, pătimitul a subliniat că nu a fost angajat oficial la Bîtu Victor, a fost amenințat de către inculpat cu răfuială fizică, și că trebuie să lucreze pentru a întoarce amenda de 6 000 lei stabilită soției pătimitului Bordianu Vera, pe care a achitat-o inculpatul Bîtu Victor.

În acest sens, instanța de apel a subliniat că, deși pătimitul Bordianu Pavel și-a schimbat declarațiile în cadrul ședinței instanței de fond, și a menționat că nu a fost dus cu forța, și avea posibilitatea să plece de la ferma inculpatului Bîtu Victor, aceste declarații nu au fost reținute, or, în cadrul urmăririi penale Bordianu Pavel a menționat că, era nevoit să lucreze la Bîtu Victor, deoarece acesta îl amenința, și totodată îi promitea că îi va achita, dar nu a făcut aceasta, și de fiecare dată când Bordianu Pavel pleca acasă de la fermă, venea inculpatul Bîtu Victor și îl lua cu forța și îl impunea să pască vitele, să facă curat, Bîtu Victor la înșelat și nu i-a achitat, și totodată la mințit că a achitat amenda de 6 000 lei care a fost stabilită soției sale.

Instanța de apel a mai indicat că, deși pătimitul Bordianu Pavel a relatat în ședința instanței de fond că, a depus cerere la poliție pe faptul că, a declarat minciuni în cadrul urmăririi penale, precum și faptul că, acesta a indicat că, declarațiile din cadrul urmăririi penale nu corespund adevărului, acestea constituie un rezultat al influenței asupra pătimitului, având în vedere legătura dependentă dintre inculpat și pătimit, și o încercare de eludare de la răspundere a inculpatului, or, însuși pătimitul a specificat că a depus declarațiile în instanță, doar din dorința ca inculpatul să nu fie tras la răspundere.

În continuare, instanța de apel a menționat că, nu mai puțină importanță la capitolul determinării obiectului infracțiunii date îl are și situația creată în viziunea instanței de apel în mod artificial de către inculpat, la capitolul cauzei penale și amenzii stabilite față de Bordianu Vera, care este soția pătimitului Bordianu Pavel, or, atât din relatările acestora, cât și ale martorului Bordianu Vera, se atestă că cauza penală în privința soției pătimitului s-a intentat la plângerea lui Bîtu Victor, urmare a cărui fapt Bordianu Nina a fost condamnată la o pedeapsă în formă de amendă în mărime de 6 000 lei, și tot inculpatul a fost persoana care i-a spus pătimitului Bordianu Pavel și martorului Bordianu Nina că a achitat amenda, însă în realitate amenda nu a fost achitată de către inculpat, deoarece ulterior a primit o scrisoare că urmează să achite această amendă, astfel, instanța de apel a notat că, metoda de influență asupra părții vătămate Bordianu Pavel de a fi impus să muncească la ferma inculpatului și-a găsit realizare prin impunerea acestei datorii față de pătimit, sub

pretextul achitării ei de către inculpat, însă acest lucru în realitate nu a fost realizat de către Bîtu Victor, care amenințându-l pe pătimit că urmează să lucreze pentru datoria pe care dânsul a achitat-o în locul lui Bordianu Nina, l-a și determinat pe pătimit să lucreze, fără a fi remunerat, în așa fel, instanța de apel a considerat că, inculpatul de fapt l-a privat pe pătimitul Bordianu Pavel de dreptul de a-și alege o altă muncă, or, afirmarea unei pretinse datorii față de inculpat a și constituit metoda de creare a dependenței materiale a pătimitului față de inculpat, care însă în rezultat s-a adevărit a fi o înșelăciune, or, amenda nu a fost achitată de către inculpat, și pătimitul Bordianu Pavel nu a fost remunerat pentru munca pe care a prestat-o, cu atât mai mult că, pătimitul a indicat că, Bîtu Victor i-a promis că îl va angaja oficial, și îi va perfecta buletinul de identitate ridicându-i pașaportul pătimitului, și în cele din urmă nu a angajat pătimitul, și nici nu i-a perfectat buletinul de identitate după cum a promis.

În această ordine de idei, instanța de apel a mai constatat și o discordanță esențială între declarațiile martorului Bordianu Nina depuse în cadrul urmăririi penale, în cadrul ședinței instanței de fond, și în instanța de apel, or, deși martorul Bordianu Nina a afirmat că a fost influențată să depună mărturii în cadrul urmăririi penale, pe aceste fapte dânsa nu a depus nici-o plângere, cu atât mai mult, tot în ședința instanței de apel, la începutul audierii sale, martorul Bordianu Nina reiterează că susține declarațiile depuse în cadrul ședinței instanței de fond, ulterior însă aceasta relatează că, în instanța de fond nu a spus adevărul. Contradicțiile în declarațiile martorului dat în viziunea instanței de apel la fel sunt rezultatul unei influențe asupra martorului Bordianu Nina, dar și unei dependențe față de inculpat, din considerentul că, însuși martorul Bordianu Nina inițial în cadrul urmăririi penale a depus mărturii consecvente și clare, care coroborează cu declarațiile pătimitului Bordianu Pavel, totodată în ședința instanței de apel martorul Bordianu Nina a fost întrebată dacă semnătura de pe procesul verbal de audiere îi aparține, fapt confirmat de către aceasta, situație similară instanța de apel a identificat-o și în cazul martorului Bordianu Vera.

Mai mult, instanța de apel a susținut că, prin metode de înșelăciune, se are în vedere dezinformarea conștientă a victimei, care constă în prezentarea vădit falsă a realității (înșelăciunea activă) sau în trecerea sub tăcere a realității, când sunt ascunse faptele și circumstanțele care trebuiau comunicate victimei (înșelăciunea pasivă), în cazul dat, instanța de apel a determinat că, anume criteriul dat și delimitează conform stării de fapt acțiunea inculpatului încadrată ca munca forțată, față de infracțiunea de trafic de ființe umane – care a fost incriminată lui Bîtu Victor de către procuror, or, înșelăciunea în cazul de față nu s-a produs drept urmare a recrutării, transportării, și adăpostirii pătimitului Bordianu Pavel, dar urmare a promisiunii de a obține surse de venit din muncă la ferma pe care o deținea inculpatul Bîtu Victor, promisiune care de fapt a fost acceptată de către pătimitul Bordianu Pavel sub pretextul achitării pentru munca prestată și angajării oficiale, și suplimentar fapt confirmat prin relatările martorului Bordianu Nina, care a comunicat că, soțul său Bordianu Pavel

a început să lucreze la Bîtu Victor din anul 2006, și acesta i-a propus achitarea unui salariu, angajarea oficială, cât și achitarea amenzii de 6 000 lei, însă în cele din urmă inculpatul Bîtu Victor nu și-a îndeplinit angajamentele.

Instanța de apel, rezumând declarațiile atât ale pătimitului Bordianu Pavel, cât și ale martorilor Bordian Vera, și Bordianu Nina, a constatat că, de fapt, inculpatul Bîtu Victor de la bun început nu a avut scopul de a-și îndeplini promisiunile făcute față de pătimitul Bordianu Pavel, la capitolul achitării salariului pentru munca prestată, acesta folosindu-se de faptul că pătimitul nu are un alt loc de muncă, și că face parte din categoria persoanelor social vulnerabile, care pot fi ușor influențate.

Nu mai puțin important este și faptul că, după începerea urmăririi penale, inculpatul Bîtu Victor și-a schimbat atitudinea față de Bordianu Pavel, și doar după ce a conștientizat caracterul consecințelor acțiunilor infracționale, inculpatul a achitat amenda penală stabilită soției părții vătămate, acesta fiind un motiv suplimentar datorită căruia partea vătămată a fost înșelată să activeze la stâna inculpatului, tot după pornirea urmăririi penale inculpatul l-a ajutat pe Bordianu Pavel să-și perfecteze actul de identitate.

Mai mult, relatările martorilor Bordianu Petru, Bordianu Alexei, Malai Ion și Călugăreanu Vasile nu schimbă în esență starea de fapt, or, deși martorii vizați au comunicat că, condițiile de trai la fermă unde locuia și lucra Bordianu Pavel erau bune, acesta avea televizor, mașină de spălat, alte obiecte de uz casnic, era asigurat cu haine și produse alimentare, precum și avea posibilitatea de a ieși de pe teritoriul stânei, acest fapt nu denotă lipsa înșelăciunii, în condițiile în care pătimitul Bordianu Pavel, cât și martorul Bordianu Nina, dar și parțial Bordian Vera, au confirmat clar că, inculpatul s-a obligat să îi achite salariul pentru munca prestată, fapt nerealizat, deoarece în total pe perioada anilor 2006 – 2014, cât Bordianu Pavel a lucrat la ferma lui Bîtu Victor, pătimitul a primit salariul de 5 – 6 ori.

Instanța de apel a respins ca fiind nejustificate alegațiile inculpatului Bîtu Victor, de referință la faptul că, cauza penală vizată ar fi rezultatul unei răfuieli între el și fostul Primar Șova, or, în sensul dat nu au fost prezentate careva probe, cu atât mai mult acest argument este unul declarativ, în condițiile în care inculpatul nu s-a adresat organelor de ocrotire a normelor de drept cu o plângere, prin care să sesizeze careva încălcări, sau imixtiune în activitatea organului de urmărire penală, și cu atât mai mult o careva influență.

4. Decizia instanței de apel, este atacată cu recurs ordinar de către avocatul Iachimciuc Alexandru în numele inculpatului, indicând temeiurile pentru recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală, prin care solicită casarea deciziei și menținerea sentinței, invocând:

- instanța de apel s-a limitat doar la cererea de apel, nefăcând o analiză corespunzătoare a hotărârii instanței de fond, fapt inadmisibil la adoptarea sentinței, or instanța de apel nu a luat în considerație prevederile art. 385 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală;

- prin recalificarea învinuirii, fără a pune în discuție acest fapt, în speță

reprezintă încălcarea gravă a dreptului la un proces echitabil, și dreptul la apărare, garantate prevederile art. 6 CEDO;

- exercițiul de reîncadrare a faptelor de către instanța de judecată din *inițiativa sa* în baza unui alt articol al Codului penal sau a unui alt alineat al aceluiași articol al Codului penal decât cel prevăzut de învinuirea formulată în rechizitoriu, necesită a fi efectuată cu o deosebită prudență de către aceasta, neagravând situația inculpatului și respectând dreptul acestuia la apărare;

- reîncadrarea faptelor inculpatului *ex-officio* în timpul deliberării constituie o încălcare a drepturilor acestuia la apărare, acesta neavând posibilitatea de a se expune asupra noii încadrări și a se apăra împotriva acesteia, soluția instanței prezentându-se imprevizibilă și surprinzătoare pentru inculpat;

- instanța de apel, a emis o soluție de condamnare operând cu incertitudini, și inversând rolul sarcinii probațiunii în favoarea acuzării;

- acuzarea a prezentat instanței de judecată doar 2 martori, ale căror declarații au fost reținute de către instanța de fond (date în fața acesteia, în defavoarea celor de la urmărire penală) în favoarea achitării inculpatului, declarații similare martorii au depus și în fața instanței de apel, pe care instanța de apel printr-o manieră improprie și contrară prevederilor art. 99-101 Cod de procedură penală, le-a apreciat ca fiind plauzibile în sensul condamnării inculpatului;

- instanța de apel în mod pripit a statuat asupra vinovăției inculpatului, fără a avea la bază elemente noi de probatoriu privitor la aceleași fapte, în baza cărora instanța de fond l-a achitat pe inculpat;

- partea-vătămată a decedat, iar în cauza dată nu există, și nu a fost recunoscută o persoană în calitate de succesor, corelativ el în instanța de apel nu a fost audiat, iar instanța de fond a reținut declarațiile date în fața instanței de fond în favoarea inculpatului (respingând cele documentate de organul de urmărire penală);

- instanța de apel a reținut la baza soluției de condamnare și expresii de probabilitate, după cum urmează *„Astfel, din probele administrate la caz, instanța de apel desprinde că, conform declarațiilor părții vătămate Bordianu Pavel, cât și ale martorilor Bordianu Nina și parțial Bordianu Vera, inculpatul Victor BITU creștea atât păsări cât și animale, ulterior, inculpatul vindea produsele și obținea bani, însă pătimitului îi achita foarte rar, și chiar posibil nu îi achita nimic pentru munca prestată.”*

5. La recursul ordinar declarat, în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, a depus referință procurorul, prin care a manifestat dezacordul cu recursul declarat, a solicitat declararea recursului ca inadmisibil fiind vădit neîntemeiat, menținerea deciziei instanței de apel motivând prin faptul că instanța de apel just a constatat circumstanțele de drept și de fapt ale cauzei și, corespunzător, corect a încadrat acțiunile inculpatului.

Mai mult, a indicat că, din conținutul recursului se evidențiază că recurentul î-și motivează contestația prin dezacordul cu modalitatea de apreciere a probelor.

6. Judecând recursul ordinar în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit

constată că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

În speță se constată, că recurentul s-a conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală și a declarat recursul ordinar în termen.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul și să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conducându-se de dispozițiile din art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor stipulate expres de art. 427 Cod de procedură penală. Or, art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că hotărârile instanței de apel pot fi atacate cu recurs ordinar pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel la judecarea cauzei.

Chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiuni de drept se referă cele ce țin de faptul: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă normele de drept procesual penal au fost corect aplicate și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

În același context, Colegiul penal lărgit menționează, că hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței ierarhic superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali-vagi, reprezintă motiv de casare.

Potrivit prevederilor art. 414 alin. (1), (2), 6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. Instanța de apel verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal.

Coraportând decizia instanței de apel, la rigorile prevăzute de art. 414 Cod de procedură penală enumerate supra, se atestă că instanța de apel nu a ținut cont pe deplin de aceste cerințe și a comis următoarele erori de drept.

Pe lângă cele consemnate, este necesar de a face o precizare substanțială, și anume că, după investirea instanței cu soluționarea în fond a cauzei, părților trebuie

să le fie asigurate toate garanțiile unui proces echitabil, prin urmare dacă apelul constituie o continuare a judecării fondului cauzei, acestea sunt valabile și pentru instanța dată.

Astfel, Colegiul penal lărgit menționează că recurentul, drept temeiuri pentru declararea recursului a indicat prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală, în sensul că: hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția; nu au fost întrunite elementele infracțiunii.

Verificând legalitatea hotărârii atacate sub aceste aspecte, Colegiul penal lărgit reține că temeiul invocat de recurent în prezentul recurs ordinar prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, și-a găsit confirmarea în cauza dată, sub aspectul că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel a descris o fapta infracțională considerată ca fiind dovedită, sumar și neclar, constatând că inculpatul Bîtu Victor în anul 2006, data și ora exactă de către organul de urmărire penală nefiind stabilită, acționând cu intenție directă și urmărind scopul obținerii muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, manifestată prin promisiunea de angajare la lucru bine plătit la stâna sa din XXXXX, la supus pe Bordianu Pavel muncii forțate, până în luna decembrie a anului 2014, după care i-a fost permisă plecarea de pe teritoriul stânei.

În continuare, instanța de apel indică că, vina inculpatului este dovedită prin raportul de expertiză psihiatrico – legală ambulatorie nr. 446a-2016, în privința lui Bordianu Pavel, conform căruia s-a constatat că ultimul prezintă consecințe ale traumei psihologice, în rezultatul acțiunilor de violență prin abuzul fizic, redată prin devalorizarea și umilirea personalității sale, lezarea propriei demnități, inducerea complexelor și sentimentului de vină, înșelăciune. Tabloul clinic psihologic este în corelație cu alegațiile lui Bordianu Pavel, despre acțiunea actelor de violență.

Astfel, Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel în fapta încriminată indică că inculpatul urmărind scopul obținerii muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, manifestată prin promisiunea de angajare, iar ulterior:

„43. Așa dar, Colegiul Penal apreciind totalitatea probelor administrate, și cercetate supra constată cu certitudine întregirea elementului constitutiv vizat, cu atât mai mult că, s-a confirmat și ipoteza lezării dreptului pătimitorului Bordianu Pavel de a-și alege o muncă după capacitățile sale, fiind impus la prestarea diferitelor munci cum sînt hrănirea animalelor, păscutul animalelor, îngrijirea acestora, și paza femeii, de către inculpatul Bîtu Victor, aceste acțiuni fiind însoțite de interzicerea de a părăsi teritoriul fermei, și amenințări cu răfuială fizică, dar și formarea artificială a unei datorii.

44. Nu mai puțin important la acest capitol este și raportul de expertiză psihiatrico-legală ambulatorie nr. 446a-2016, în privința lui Bordianu Pavel, conform căruia s-a constatat că ultimul prezintă consecințe ale traumei psihologice, în rezultatul acțiunilor de violență prin abuzul fizic, redată prin devalorizarea și umilirea personalității sale, lezarea propriei demnități, inducerea complexelor și

sentimentului de vină, înșelăciune. Tabloul clinic psihologic este în corelație cu alegațiile lui Bordianu Pavel, despre acțiunea actelor de violență.

45. În continuare, Colegiul Penal reține că, latura obiectivă a infracțiunii de muncă forțată constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiune sau inacțiune. Aceasta se prezintă sub următoarele două modalități normative cu caracter alternativ: 1) obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin constrângere; 2) obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune. În prezența ambelor modalități, făptuitorul obține munca de la victimă împotriva voinței acesteia. Cu alte cuvinte, făptuitorul determină victima să îndeplinească o muncă, pe care aceasta nu ar fi îndeplinit-o din proprie voință.

În alt context, cele două modalități normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art. 168 CP al RM se deosebesc prin metoda de obținere a muncii de la o persoană împotriva voinței ei: 1) constrângere; 2) înșelăciune.

Cît privește metoda de înșelăciune, se are în vedere dezinformarea conștientă a victimei, care constă în prezentarea vădit falsă a realității (înșelăciunea activă) sau în trecerea sub tăcere a realității, când sunt ascunse faptele și circumstanțele care trebuiau comunicate victimei (înșelăciunea pasivă).

În cazul dat, Colegiul Penal determină că, anume criteriul dat și delimitează conform stării de fapt acțiunea inculpatului încadrată ca munca forțată, față de infracțiunea de trafic de ființe umane - care a fost incriminată lui Bîtu Victor de către procuror, or, înșelăciunea în cazul de față nu s-a produs drept urmare a recrutării, transportării, și adăpostirii pătimitului Bordianu Pavel, dar urmare a promisiunii de a obține surse de venit din muncă la ferma pe care o deținea inculpatul Bîtu Victor, promisiune care de fapt a fost acceptată de către pătimitul Bordianu Pavel sub pretextul achitării pentru munca prestată și angajării oficiale, și suplimentar fapt confirmat prin relatările martorului Bordianu Nina, care a comunicat că, soțul său Bordianu Pavel a început să lucreze la Bîtu Victor din anul 2006, și acesta i-a propus achitarea unui salariu, angajarea oficială, cît și achitarea amenzii de 6 000 lei, însă în cele din urmă inculpatul Bîtu Victor nu și-a îndeplinit angajamentele.”

În atare circumstanțe, Colegiul penal lărgit, constată, că instanța de apel deși în faptă constată că inculpatul prin înșelăciune la supus pe partea vătămată Bordianu Pavel la muncă forțată, în motivarea soluției susține că partea vătămată a fost supusă muncii forțate și prin constrângere fiind prezent și abuzul fizic, fapt indicat ca dovedit de instanța de apel prin raportul de expertiză psihiatrico-legală ambulatorie nr. 446a-2016, în privința lui Bordianu Pavel, prin declarațiile părții vătămate la urmărirea penală și prin declarațiile martorilor.

Astfel, Colegiul penal lărgit statuează că, instanța de apel a descris o fapta infracțională considerată ca fiind dovedită, sumar și neclar, motivând vinovăția prin argumente contradictorii cu circumstanțele reținute în fapta constatată.

7. În asemenea condiții, Colegiul penal lărgit conchide de a admite recursul ordinar declarat la caz, iar decizia instanței de apel urmează a fi casată total, cu

dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de dispozițiile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual penale – asupra motivelor esențiale indicate în cererea de apel și în măsura competenței sale asupra motivelor din recursul declarat, nominalizate și în prezenta decizie, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date, să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, în baza probelor cercetate în ședința de judecată a instanței de apel, cu respectarea cerințelor art. 414, 415 Cod de procedură penală, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, de practica relevantă a CtEDO, în cadrul unui proces de judecată contradictoriu și echitabil, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. Conducându-se de prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Iachimciuc Alexandru în numele inculpatului Bîtu Victor, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021, în cauza penală privindu-l pe **Bîtu Victor XXXXX**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu este supusă căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la **05 august 2021**.

Președinte

Toma Nadejda

Judecători

Timofti Vladimir

Țurcan Anatolie

Cobzac Elena

Guzun Ion

Opinie separată
a judecătorilor Timofci Vladimir și Cobzac Elena
conform art. 339 alin. (7), 340 alin. (3) Cod de procedură penală
în cauza penală privindu-l pe **Bîtu Victor XXXXX**

1. Prin decizia Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție din 22.06.2021 a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Iachimciuc Alexandru în numele inculpatului Bîtu Victor, casată total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021, în cauza penală privindu-l pe **Bîtu Victor XXXXX**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

2. Conform prevederilor art. 339 alin. (7), am semnat decizia, dar nu am susținut motivarea și soluția adoptată, am propus și susținut o altă soluție, conformă art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, și anume:

*”De respingere ca inadmisibil a recursului ordinar declarat de către avocatul Iachimciuc Alexandru în numele inculpatului Bîtu Victor, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021, în cauza penală privindu-l pe **Bîtu Victor XXXXX**, cu menținerea deciziei atacate”.*

3. Pentru a fi mai succinți, menționăm că susținem în totul ce este descris în partea introductivă și descriptivă a deciziei Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție din 22.06.2021, nr. 1ra-1236/2021, în pct. 1-5.

4. Ne expunem dezacordul cu motivele și soluția expuse în pct. 6-8 a deciziei, nr. 1ra-1236/2021 și considerăm că:

4.1 Fapta criminală, potrivit art. 394 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, este descrisă corect și clar în decizia instanței de apel casată (v. II, f.d. 137), fiind indicat: ”Inculpatul Bîtu Victor în anul 2006, data și ora exactă de către organul de urmărire penală nefiind stabilită, acționând cu intenție directă și urmărind scopul obținerii muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, manifestată prin promisiunea de angajare la lucru bine plătit la stâna sa din XXXXX, la supus pe Bordianu Pavel muncii forțate, până în luna decembrie a anului 2014, după care i-a fost permisă plecarea de pe teritoriul stînei.”

Totodată considerăm că și încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului este dată corect în decizia casată(v. II, f.d. 137), fiind indicat: „Astfel, prin acțiunile sale intenționate inculpatul Bîtu Victor a comis infracțiunea prevăzută de art. 168 alin. (1) Cod penal, individualizată prin „obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin înșelăciune, dacă această acțiune nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale traficului de copii”.” Descrierea în faptă a metodei de obținere a muncii prin constrângere a persoanei, deja nu mai este posibilă, fiindcă aceasta ar agrava situația inculpatului, aceasta ar fi fost posibil numai la recursul ordinar declarat de partea acuzării în agravare, dar un astfel de recurs lipsește în speța dată.

Apoi în decizia instanței de apel corect au fost descrise mijloacele de probă(v.II, f.d. 137 – 145) cum sunt: - declarațiile inculpatului Bîtu Victor; - declarațiile părții vătămate Bordianu Pavel; - declarațiile martorilor Bordianu Nina, Bordian Vera; Bordianu Alexei, Bordianu Petru, Malai Ion și Călugăreanu Vasile; probele scrise; după care instanța de apel a descris corect în decizie componenta de infracțiune prevăzută de art. 168 alin. (1) Cod penal(v. II, f.d. 147 – 153) și a dat analiza cu aprecierile corecte a probelor, conform art. 99 – 101 Cod de procedură penală, iar la sfârșitul deciziei instanța de apel corect a motivat pedeapsa aplicată inculpatului(v. II, f.d. 153 – 157).

Examinând motivele recursului ordinar declarat de către avocatul Iachimciuc Alexandru în numele inculpatului, constatăm că se critică ilegalitatea deciziei instanței de apel, invocându-se temeiurile pentru recurs ordinar, prevăzute de pct. 6), 8), 12) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, și art. 6 CEDO.

Astfel, pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, se invocă sub aspect că nu s-au apreciat corect probele în rezultat la ce s-a admis o eroare gravă de fapt, cu ce nu suntem de acord, fiindcă mijloacele de probă corect au fost apreciate de instanța de apel în urma la ce s-au încadrat juridic corect acțiunile inculpatului(pct. 12 alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală), fiind corect constatată și vinovăția inculpatului în baza cumulului de probe examinat de instanța de apel.

Nu considerăm relevantă în speța dată invocarea de recurent a încălcării art. 6§3 CEDO, prin prisma hotărârii CEDO Adrian Constantin vs România, fiindcă în această hotărâre CEDO este descris că în România s-au recalificat acțiunile inculpatului în ultima instanță după ierarhia căilor de atac din România, fără a fi pusă în discuție recalificarea, dar în această speță recalificarea acțiunilor s-a produs în instanța de apel, iar hotărârea instanței de apel poate fi atacată în 30 de zile cu recurs ordinar, unde recurenții pot să critice inclusiv reîncadrarea juridică a acțiunilor, respectiv dreptul la apărare nu este încălcat.

Mai invocăm, că în instanța de apel în speța dată au fost interogați pe viu martorii Bordian Vera (v. II, f.d. 95 – 96), Bordianu Nina(v. II, f.d. 97 – 98), Bordianu Alexei (v.II, f.d.102 – 103), Bordianu Petru(v. II, f.d. 104 – 105), Malai Ion (v. II, f.d. 106 – 107), inculpatul(v. II, f.d. 114) și sau dat citire probelor relevante(v. II, f.d. 123 – 124), reieșind din aceste probe instanța de apel corect a dedus vinovăția inculpatului, fără a fi încălcate prevederile art. 6 CEDO și art. 414 – 415 Cod de procedură penală, prin ce respingem argumentul recurentului de examinare superficială a cauzei în instanța de apel, fiind declarativ invocată încălcarea dreptului la apărare a inculpatului.

5. Reieșind din aceste motive, am propus o altă soluție – indicată în pct. 2 a prezentei Opinii separate, dar nu am fost susținuți de ceilalți judecători.

Judecătorii:

Timofti Vladimir

Cobzac Elena